

REGULI SPECIALE PRIVIND EXECUTAREA OBLIGAȚIILOR COMERCIALE – CURGEREA DE DREPT A DOBÂNZILOR

Lect. univ. dr. Lucian Săuleanu

Asist. univ. dr. Armand Calotă Ponea

1. Dobânda în dreptul civil. Dobânda este reglementată de Codul civil de două categorii de dispoziții care constituie dreptul comun¹: 1. dispozițiile referitoare la daunele-interese datorate pentru neexecutarea în termen a obligațiilor contractuale ce au ca obiect o sumă de bani (art. 1088-1090 C. civ.); 2. dispozițiile referitoare la contractul de împrumut cu dobândă (art. 1587-1590 C. civ.). Potrivit art. 973 C. civ. "creditorul are dreptul de a dobândi îndeplinirea exactă a obligației, și în caz contrar are dreptul la dezdăunare". Dezdăunarea trebuie să acopere atât pierderea efectiv suferită (*damnum emergens*), cât și beneficiul pe care creditorul l-ar fi putut realiza (*lucrum cessans*).

Pentru obligațiile contractuale care au ca obiect o sumă de bani, Codul civil în art. 1088-1089 prevede următoarele reguli²: a) daunele-interese prevăzute de art. 1088 C. civ. sunt daune-interese moratorii³; aceste daune au caracter reparatoriu deoarece au menirea să acopere prejudiciul rezultat din executarea cu întârziere a obligației⁴; b) creditorul este scutit să facă dovada daunelor, existența lor fiind prezumată (art. 1088 alin. 2 C. civ.); c) art. 1088 alin. 1 C. civ. stabilește că daunele-interese nu pot cuprinde decât dobânda legală⁵, în afară de regulile speciale în materie de comerț, de fidejusiune și societate⁶; d) dobânzile

¹Codul civil prevede și alte cazuri în care se datorează dobândă, însă acestea au un caracter particular; spre exemplu, art. 1363 C. civ. prevede cazurile în care cumpărătorul datorează dobândă sau art. 1544 C. civ. care prevede dobânda datorată de mandatar pentru sumele întrebuințate în folosul său.

² aceste reguli se aplică numai dacă părțile n-au stabilit o dobândă convențională; părțile sunt libere să determine procentul dobânzii, în limitele dobânzii legale, și să stipuleze o altă dată de la care încep să curgă dobânzile; restricțiile stabilite în trecut ca și cele impuse de Decr. nr. 311/1954 au căzut (Ion Băcanu, Regimul juridic al dobânzilor, Ed. Lumina Lex, București, 1995, pag. 35-36).

³ Neexecutarea unei obligații ce are ca obiect o sumă de bani nu dă dreptul la plata de daune-interese compensatorii, ci la daune-interese moratorii, deoarece o astfel de obligație se poate executa întotdeauna în natură; în mod corespunzător s-a apreciat că daunele moratorii sunt totodată și compensatorii dat fiind faptul că ele repară prejudiciul, însă între cele două există o diferență de regim juridic: daunele-interese moratorii se pot cumula cu executarea în natură, în timp ce daunele-interese compensatorii nu se pot cumula cu executarea în natură (a se vedea T. Popescu, P. Anca, Teoria generală a obligațiilor, Ed. Științifică, București, 1968, pag. 319).

⁴ art. 1088 C. civ. în mod greșit se referă la "daunele-interese pentru neexecutare"; în realitate el se referă la daunele-interese rezultate din executarea cu întârziere a obligației (D. Alexandresco, Principiile dreptului civil român, București, 1926, vol. III, pag. 217).

⁵ Decr. nr. 311/1954 a fost abogată prin Legea nr. 7/1998.

⁶ În literatura juridică s-au conturat două opinii cu privire la caracterul prohibitiv al art. 1088 C. civ.: a) unii autori susțin că art. 1088 C. civ. nu dă posibilitatea creditorului unei sume de bani să stabilească și alte daune în caz de întârziere, în afară de dobânda legală (vezi I. Rosetti Bălănescu, Al. Băicoianu, Drept civil român, Ed. Cartea Românească, București, 1943, vol. II, pag. 139, nr. 387) b) alți autori susțin că în cazul în care executarea cu întârziere a plății a provocat și un alt prejudiciu, creditorul unei sume de bani mai are dreptul la un supliment de despăgubire (vezi D. Alexandresco, op. cit., pag. 273)

curg din ziua cererii de chemare în judecată afară de cazurile în care, după lege, dobânda curge de drept (art. 1088 alin. 2 C. civ.), consacându-se astfel regula conform căreia debitorul nu este pus în întârziere de plin drept prin simpla ajungere a obligației la scadență, fiind necesară în acest scop o somație (*dies non interpellat pro homine*)⁷.

2. Dobânda în obligațiile izvorâte din fapte ilicite. Regulile care se aplică în această materie sunt regulile răspunderii civile delictuale (art. 998 și urm.), iar nu dispozițiile art. 1088 C. civ.; autorul prejudiciului este obligat să acopere atât prejudiciul efectiv (*damnum emergens*), cât și beneficiul nerealizat (*lucrum cessans*).

3. Dobânda în obligațiile izvorâte din fapte juridice licite. Există mai multe situații. În cazul gestiunii de afaceri geratul este obligat, dacă gestiunea îi folosește să plătească gerantului toate cheltuielile necesare și utile pe care le-a făcut (art. 991 C. civ.), nu și cele voluptuarii; de asemenea, trebuie să-l dezdăuneze după regulile mandatului (art. 1549 C. civ.)⁸ pentru prejudiciile cauzate de gestiune⁹.

În cazul plății nedatorate dacă accipiens-ul a fost de rea-credință va fi obligat să restituie atât capitalul cât și dobânzile din ziua plății (art. 994 C. civ.); dacă accipiens-ul a fost de bună-credință va fi obligat să restituie capitalul, însă, ca orice posesor de bună-credință nu va fi obligat la plata dobânzilor. În cazul îmbogățirii fără justă cauză se va aplica principiul general conform căruia persoana al cărui patrimoniu s-a mărit nu poate fi obligat să restituie decât în măsura îmbogățirii sale, iar persoana al cărei patrimoniu s-a micșorat nu poate pretinde mai mult decât diminuarea patrimoniului său.

4. Regula curgerii de drept a dobânzii în obligațiile comerciale. Spre deosebire de Codul civil care în art. 1088 alin. 2 prevede că dobânzile nu sunt datorate decât de la data cererii de chemare în judecată, Codul comercial stabilește în art. 43 că dimpotrivă "datoriile comerciale lichide și plătibile în bani produc dobândă de drept din ziua când devin exigibile"¹⁰. Derogarea dreptului comercial de la regulile dreptului civil se datorează

⁷ Art. 1074 C. civ. (inspirat din art. 1139 C. civ. fr.) prevede că debitorul în cazul în care obligația sa este de a da sau de a face și ajuns la termen trebuie pus în întârziere printr-o notificare făcută prin instanța de la domiciliul său; de asemenea, acesta articol prevede cazurile în care debitorul este de drept în întârziere:

1. în cazurile anume determinate de lege
2. când s-a contractat expres că debitorul va fi în întârziere la împlinirea termenului, fără a fi necesitate de notificare
3. când obligația nu putea fi îndeplinită decât într-un timp determinat, ce debitorul a lăsat să treacă

⁸ Art. 1549 C. civ. stipulează că "mandantul trebuie asemenea să dezdăuneze pe mandatar de pierderile suferite cu ocazia îndeplinirii însărcinărilor sale, dacă nu i se poate imputa nici o culpă".

⁹ În literatura juridică există controverse cu privire la momentul de la care geratul datorează dobânzi; s-a susținut că momentul de la care se datorează dobânzi este data cererii de chemare în judecată (art. 1088 C. civ.) și nu data la care s-au efectuat plățile așa cum prevede în materie de mandat art. 1550 C. civ. susținându-se că acest ultim articol nu se aplică și gestiunii de afaceri (vezi D. Alexandresco, op. cit., pag. 103).

¹⁰ stabilindu-se astfel regula *dies interpellat pro homine* (termenul somează pe om/debitor).

Codul comercial cuprinde aplicații la cazuri concrete ale art. 43 C. com.; astfel, art. 372 alin. 2 C. com. prevede că în contractul de cont curent dobânda diferenței rezultate la încheierea contului curent curge de la data lichidării; art. 380 C. com. prevede că mandatarul datorează dobânzi la sumele cuvenite mandantului din ziua în care era dator a le trimite sau a le consemna; tot în materia

specificului activității comerciale: pe de o parte banii în materie comercială sunt fructiferi, iar pe de altă parte curgerea de drept a dobânzilor impune debitorului să-și execute la termen obligația.

5. Condiții de aplicare a dobânzii comerciale¹¹. Trebuie îndeplinite următoarele condiții: a. obligația debitorului să conștie în plata unei sume de bani. Debitorul datorează dobânzi pentru executarea cu întârziere a obligației numai dacă această obligație constă în plata unei sume de bani;

b. obligația să fie comercială pentru debitor¹². Dispozițiile art. 43 C. com. se aplică numai dacă obligația debitorului are caracter comercial¹³. În sprijinul acestei opinii s-au invocat dispozițiile art. 43 C. com. care fac referire la "datoriile comerciale", iar nu la creanțele comerciale, legiuitorul având în vedere calitatea debitorului.

Pe de altă parte, pentru a întări această interpretare, susținătorii tezei consideră că limitarea legiuitorului din art. 43 C. com. doar la situația când obligația are caracter comercial doar pentru debitor, nu este altceva decât o excepție de la aplicarea art. 56 C. com. care face referire la "... cazurile în care legea ar dispune altfel"¹⁴. Atât

doctrina, cât și jurisprudența nu au împrăștiat această opinie, susținându-se că dobânzile curg de drept de la scadență, chiar dacă obligația este civilă pentru debitor și comercială pentru creditor, întrucât banii fiind fructiferi creditorul trebuie să aibă posibilitatea acestei fructificări¹⁵. "Datoria este comercială cum pretinde art. 43 C. com. fiindcă actul este comercial pentru una dintre părți, iar rațiunea legii -ca banii să nu rămână nefructificatoare ca creditorul, care este comerciant, să aibă această fructificare de la scadență, de când nu i-a fost achitată datoria"¹⁶

Aplicând concepția Codului comercial cu privire la determinarea comercialității, datoria este comercială ori de câte ori obligația sau raportul juridic însuși din care izvorăște este comercial¹⁷, adică: când obligația rezultă dintr-o faptă de comerț obiectivă (art. 3 C. com.); în cazul unei fapte de comerț subiective pentru ambele părți (art. 4 C. com.); în cazul faptelor de comerț unilaterale, când obligația este comercială numai pentru una din părți, iar pentru cealaltă parte este civilă. De menționat că O.G. nr. 9/2000 privind nivelul

mandatului Codul comercial prevede în art. 383 că în cazul în care mandatarul schimbă destinația sumelor primite în contul mandantului va fi obligat la dobânzi din ziua în care le-a primit.

¹¹ "Condițiile de fond pe care trebuie să le îndeplinească o obligație spre a i se aplica regimul instituit de art. 43 C. com. român sunt următoarele: obligația să aibă o natură comercială, să conștie într-o sumă de bani, la a cărei valoare se va socoti dobânda; să fie lichidă, adică determinată cu exactitate în valoarea ei; să fie exigibilă, adică să fi ajuns la scadență. Acest regim derogatoriu de la dreptul comun, propriu obligațiilor comerciale, se fundează pe de o parte pe considerația că debitorul comercial care nu plătește datoria la scadență se folosește între timp de sumele convenite creditorului, iar pe de altă parte pe împrejurarea că creditorul comercial suferă din această neexecutare la timp a contractului, căci în comerț operațiile de credit se leagă în mod obișnuit unele de altele într-o strânsă interdependență", C.A.B., hotărârea nr. 214 din 30 iulie 1982, în Repertoriu pe anul 1987, pag. 246.

¹² dacă obligația este civilă pentru debitor se aplică dispozițiile Codului civil, fiind necesară punerea în întârziere a acestuia (art. 1088 C. civ.).

¹³ această soluție a fost adoptată și în Proiectul Codului comercial din 1938 prevăzându-se în art. 367 că "datoriile comerciale lichide și exigibile de sume de bani, produc dobânzi de plin drept când debitorul este comerciant".

¹⁴ D.D. Gerota, Teoria generală a obligațiilor comerciale în raport cu tehnica obligațiilor civile, Ed. Monitorul Oficial și Imprimeria Statului, București, 1932., pag. 115-116.

¹⁵ I. Turcu, op. cit., pag. 274.

¹⁶ Codul comercial adnotat, editat de Ministerul Justiției, București, 1944, art. 43 nota 2.

¹⁷ I.L.Georgescu, op. cit., , pag. 52.

dobânzii legale pentru obligații bănești precizează în art. 3 că "dobânda legală se stabilește, în materie ecomercială, când debitorul este comerciant ..."

c. obligația să fie lichidă, adică să fie determinat precis cuantumul sumei datorate; determinarea poate să fie convențională sau judecătorească, în acest ultim caz dobânzile curg de la data rămânerii definitive a hotărârii¹⁸.

d. obligația să fie exigibilă, adică să fi ajuns la scadență și să nu fi fost executată. Dacă părțile nu au prevăzut în contract un termen pentru plată, dispozițiile art. 43 C. com. nu sunt aplicabile; în această situație dobânzile vor fi datorate numai de la data punerii în întârziere sau a cererii de chemare în judecată¹⁹.

6. Anatocismul. Anatocismul (sau dobândă la dobândă) este o convenție prin care părțile stipulează ca dobânda să se capitalizeze, deci să se adauge la suma datorată și să producă ea însăși dobândă în continuare²⁰. Anatocismul a fost interzis prin art. 5 din Decr.-Lege privind stabilirea dobânzilor și înlăturarea cametei²¹ în materie civilă și comercială (cu excepția contractului de cont curent), soluție menținută și de Decr. nr. 311/1954 pentru stabilirea dobânzii legale²². Dat fiind faptul că Decr. nr. 311/1954 a fost abrogat, interzicerea anatocismului în materie comercială nu mai subzistă²³, iar în materie civilă se aplică dispozițiile art. 1089 C. civ.²⁴

În noua reglementare în materie, O.G. nr. 9/2000 privind nivelul dobânzii legale pentru obligații bănești în art. 8 alin 1 se prevede că dobânda se calculează numai asupra cuantumului sumei împrumutate, iar în alin. 2 al aceluiași articol se precizează că dobânzile se pot capitaliza și pot produce dobânzi în temeiul unei convenții speciale încheiate în acest sens, după scadența lor, dar numai pentru dobânzi datorate pe cel puțin un an. În perioada

¹⁸ "Considerând că potrivit art. 43 C. com. datoriile comerciale, lichide și plătitibile în bani, produc dobândă de drept, din ziua când devin exigibile, că în materie de daune, provenind dintr-un delict sau quasidelict, dobânda sumei ce reprezintă aceste daune nu poate curge decât din momentul în care suma reprezentând daunele a devenit lichidă și exigibilă, adică de la data pronunțării hotărârii Curții de Apel, căci numai de la această dată, ea devine o creanță certă, lichidă și exigibilă și ca atare producătoare de dobânzi, așa încât Curtea de Apel acordând dobânzi de la data intentării acțiunii și neexaminând apărarea formulată de recurent a săvârșit o violare a textului de lege" (Cas. III, dec. din 2 martie 1943, în Revista de drept comercial 1943, pag. 473).

¹⁹ "când o acțiune se bazează pe un contract în care părțile nu au prevăzut un termen de plată, o scadență, în asemenea caz, dobânzile urmează a fi calculate numai din momentul când debitorul a fost pus în întârziere, fie printr-o cerere formală de plată, fie prin chemarea în judecată a datornicului" (Cas. III, 10 oct. 1939, în Revista de drept comercial 1940, pag. 96; Pandectele Române, 1940, III, pag. 84; Codul comercial adnotat, Editura Tribuna, Craiova, 1994, pag. 103).

²⁰ Ion Băcanu, Anatocismul, în Dicționar juridic de comerț exterior, coordonatori: Brândușa Ștefănescu și Octavian Căpățână, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986.

²¹ publicat în Monitorul Oficial nr. 102 din 5 mai 1938.

²² care în art. 3 prevede că dobânda se calculează numai asupra cuantumului sumei împrumutate și că ea nu poate fi percepută anticipat.

²³ Pentru o opinie contrară a se vedea I. Turcu, op. cit., pag. 275.

²⁴ Potrivit art. 1089 C. civ. anatocismul este permis în materie civilă numai dacă dobânda la dobândă este prevăzută într-un contract sau pretinsă prin cererea de chemare în judecată și să fie datorată pe cel puțin un an împlinit; art. 1090 C. civ. exceptează veniturile pe trecut ca; arenzi, chirii, rente viagere, restituire de fructe; toate acestea produc dobânzi din ziua cererii sau a convenției; clauza prin care se stipulează anticipat dobândă la dobândă pentru un an sau mai puțin, ori mai mult de un an sau la alte venituri viitoare va fi declarată nulă; aceste dispoziții nu se aplică convențiilor comerciale (art. 1089 alin. 2 C. civ.); alin. 2 al art. 1089 C. civ. a fost abrogat prin art. 11 dn O.G. nr. 9/2000.

interbelică anatocismul era permis în toate convențiile comerciale, iar nu numai în contractele reglementate de Codul comercial²⁵.

7. Cumulul dobânzilor cu despăgubirile. Dobânzile se pot cumula cu despăgubirile doar în mod excepțional²⁶ dacă prin executarea cu întârziere a obligației se produce și un alt prejudiciu independent de această întârziere; astfel:

a) fidejusalul care a plătit datoria poate recupera de la debitor suma plătită creditorului, cheltuielile pe care le-a făcut precum și "dobânda sumei ce a plătit, chiar când datoria nu produce dobândă, și încă și pentru daune-interese, dacă se cuvin" (art. 1669 C. civ.);

b) asociatul care întârzie să depună aportul în numerar este obligat nu numai la plata dobânzilor legale din ziua în care trebuia să facă vărsământul, ci este răspunzător și de daunele pricinuite (art. 35 alin. 2 din Legea nr. 31/1990);

c) în materie de societate civilă "asociatul care era dator a pune în comun o sumă de bani, și care n-a făcut-o, de drept și fără nici o cerere rămâne debitor de dobânda acestei sume, din ziua în care trebuia să o plătească, fără a fi scutit și de plata de daune-interese, dacă s-ar cuveni" (art. 1540 C. civ.);

d) asociatul în societatea în nume colectiv care a depus ca aport o creanță care nu s-a putut recupera prin urmărirea debitorului cedat, va răspunde, în afară de daune, de suma datorată, cu dobânda legală din ziua scadenței creanțelor (art. 84 din Legea nr. 31/1990);

e) mandatarul care schimbă destinația sumelor primite în contul mandantului datorează în afară de dobânzi calculate din ziua primirii lor și de daune-interese (art. 383 C. com.)²⁷

8) Dobânda aplicabilă în materie comercială. Deși Codul comercial și legile comerciale speciale fac numeroase referiri la dobânda legală, totuși acestea nu stabilesc și cuantumul acestor dobânzi. În această materie nu a existat o practică judiciară unitară. Astfel, deși după anul 1990 Decr. nr. 311/1954 a fost considerat de către o parte a doctrinei căzut în desuetudine sau abrogat tacit²⁸ (ca mai apoi să fie abrogat²⁹), totuși dobânda de 6%

²⁵ Cas. III, dec. nr. 1599/1938, în Revista de drept comercial, 1938, pag. 608.

²⁶ Chiar art. 1088 C. civ. prevede că se datorează dobânda legală "afară de regulile speciale în materie de comerț, de fidejusiune și societate".

²⁷ Legea nr. 76/1992 privind măsurile pentru rambursarea creditelor rezultate din acțiunea de compensare, regimul plăților agenților economici, prevenirea incapacității de plată și a blocajului financiar (publicată în M. Of. nr. 178 din 28 iulie 1992) prevedea în art. 7 alin. 6 că în cazul în care penalitățile nu acoperă integral prejudiciul provocat de executarea cu întârziere a plății, creditorul putea solicita acordarea de daune în completare potrivit dispozițiilor dreptului comun.

²⁸ Băcanu, Regimul juridic al dobânzilor, Ed. Lumina Lex, București, 1995, pag. 20.

²⁹ Până la abrogarea expresă a Decr. 311/1954, în literatura juridică au fost exprimate mai multe opinii; astfel, într-o primă opinie s-a considerat că decretul nu și-a încetat aplicabilitatea (Mihaela Elena Răchită, Implicații teoretice și practice ale deprecierei monetare în raporturile de răspundere civilă delictuală, în Studii de drept românesc, nr. 2/1994, pag. 172-186), iar într-o altă opinie s-a susținut că decretul are aplicabilitate doar în raporturile de drept civil, în raporturile de drept comercial fiind aplicabilă dobânda pieței (C. Stătescu, C. Birsan, op. cit., pag. 307.)

pe an a fost acordată de către unele instanțe fie fără a se face referiri la acest decret³⁰, fie cu motivarea că acesta își are aplicabilitate³¹.

Pe de altă parte, prin intrarea în vigoare a Legii nr. 76/1992, chiar dacă părțile nu prevedeau expres o clauză penală în acest sens, dispozițiile acesteia se aplicau de drept³². Conform art. 7 alin. 1 din Legea nr. 76/1992, în cazul neîndeplinirii în termen de 30 de zile de la data scadenței unei obligații bănești, debitorii vor plăti o penalitate de 0,15 pentru fiecare zi de întârziere (prin O.G. nr. 18/1994 procentul a fost modificat la 0,4%).

Diversitatea practicii în materie s-a datorat fie faptului că părțile aveau posibilitatea să stabilească pe cale convențională cuantumul dobânzilor, fie situațiilor în care părțile nu stabileau în convenție procentul dobânzii; practica judecătorească în aceste situații a recurs la dobânda pieței, soluția care prezintă unele dezavantaje ce decurg din faptul că dobânda pieței este diversificată; astfel, în unele cazuri s-a acordat dobânda pe care banca reclamantului o acordă titularului de cont curent sau dobânzi echivalente cu dobânzile pe care reclamanta le-a achitat pentru propriile credite ori dobânda practică de banca cumpărătorului la disponibilitățile la vedere. Cu titlu de exemplu, Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României³³, reține că "prin abrogarea implicită a Decretului nr. 311/1954 pentru stabilirea dobânzii legale, ca urmare a actelor normative privind liberalizarea prețurilor și aplicarea mecanismelor de piață, în lipsa altei reglementări specifice, dobânda legală este dobânda pieței. O atare dobândă a pieței poate fi considerată și dobânda practică de banca reclamantei la depozitele pe termen de un an sau, după caz, o lună, astfel cum sunt atestate prin scrisorile băncii. O raportare la dobânda practică de Banca Națională a României, așa cum pretinde pârâta, nu este posibilă, întrucât prin actele normative ale acestei bănci nu este definită rata dobânzii de referință pentru depozite de 30 de zile, neexistând *de facto* o astfel de categorie în cadrul ratelor dobânzilor practicate de B.N.R.

Totuși, după abrogarea expresă a Decretului nr. 311/1954 și abrogarea Legii nr. 76/1992, simțindu-se nevoia unei dobânzi uniforme în lipsa vidului legislativ, instanțele judecătorești pentru a da deplină eficacitate principiului prevăzut de art. 43 C. com., au acordat dobânzi calculate la nivelul ratei de scont a Băncii Naționale a României³⁴

³⁰ C.A.B., hotărârile nr. 2/1993, 18/1993, 32/1993, 35/1993; Tribunalul București, secția comercială, sentința nr. 534/1994 citate de I. Băcanu, Regimul juridic al dobânzilor, Ed. Lumina Lex, București, 1995, pag. 20.

³¹ "... în lipsa unei convenții accesorii, care să determine anticipat prejudiciul ce ar fi suferit de creditor, reclamantei furnizoare a mărfii nu i se poate acorda decât suma echivalentă dobânzii legale de 6% pe an prevăzută de Decr. nr. 311/1954, chiar dacă se face dovada că dobânda comercială este cu mult superioară celei legale, dobânzi care potrivit dispozițiilor art. 43 C. com. curg din ziua când datoria a devenit exigibilă" (Judecătoria Iași, sentința civilă nr. 956/E/1992, în Revista de Drept Comercial, nr. 1/1993, pag. 93).

³² În acest sesn Vasile Pătulea, În legătură cu executarea silită a creanțelor agenților economici aflați în blocaj financiar, Dreptul nr. 12/1994, pag. 28; Belu Magda Mona Lisa, Temeiul juridic al răspunderii pentru plata cu întârziere a produselor livrate, Dreptul, nr. 12/1994, pag. 39. Pentru opinia contrară, potrivit căreia pentru aplicabilitatea Legii nr. 76/1992 era necesară inserarea unei clauze penale a se vedea Stanciu Cârpenaru, Drept comercial român, Ed. Atlas Lex, București, 1994, vol. III, pag. 92; Mircea Ciobotaru, În legătură cu penalitățile de întârziere în plata prețului de către agenții economici, Revista de Drept Comercial, nr. 6/1994, pag. 71.

³³ Sentința nr. 101 din 29 iunie 1998 publicată în Revista de Drept Comercial, nr. 9/1998, pag. 161-163.

³⁴ Tribunalul Dolj, secția comercială, sentința nr. 460 din 7 mai 1998.

9) Cadrul legislativ actual cu privire la dobânda legală. Principiile noii reglementări. Prin O.G. nr. 9 din 5 ianuarie 2000³⁵ privind nivelul dobânzii legale pentru obligațiile bănești, s-a realizat un cadru unic de reglementare a acestei materii. Noua reglementare dă eficiență principiului libertății convențiilor, lăsând părților libertatea de a stabili rata dobânzii în caz de neexecutare la termen a unei obligații bănești (art. 1). În măsura în care, fie potrivit dispozițiilor legale sau prevederilor contractuale, obligația este purtătoare de dobânzi fără însă a se arăta rata dobânzii, se plătește dobânda legală calculată potrivit acestei ordonanțe.

Având în vedere realitatea economică actuală, în special, inflația, s-a adoptat pentru stabilirea dobânzii legale nu o rată fixă, ci una variabilă, calculată în funcție de rata oficială a scontului stabilită de Banca Națională a României. Astfel, art. 3 prevede că dobânda legală se stabilește, în materie comercială, când debitorul este comerciant, la nivelul taxei oficiale a scontului stabilit de Banca Națională a României³⁶. Nivelul taxei oficiale a scontului în funcție de care se stabilește dobânda legală, este cel din ultima zi lucrătoare a fiecărui trimestru, valabil pentru întregul trimestru următor, care se va publica în Monitorul Oficial. Dobânda urmează a se calcula numai asupra cuantumului sumei împrumutate. Cu toate acestea nu este înlăturat anatocismul, dobânzile putându-se capitaliza în temeiul unei convenții speciale încheiate în acest sens, după scadența lor, dar numai pentru dobânzi datorate pe cel puțin un an (art. 8).

³⁵ Publicată în Monitorul Oficial nr. 26 din 5 ianuarie 2000.

³⁶ Cu titlu de exemplu, în Franța rata dobânzii legale se stabilește în funcție de rata de referință, denumită în practica bancară T.M.B. (a se vedea M. de Juglart, B. Ippolito, Cours de droit commercial, Ed. Montchrestien, Paris, 1992, vol. I, pag. 118-119).